

Таким чином, життя є найціннішим і абсолютним благом, яке регламентується системою прав людини та громадянина. Центральною ланкою цієї системи є саме право на життя, тобто у неможливість свавільного його позбавлення. Воно належить до виду природних прав, а отже є невід'ємним від особи й забезпечує можливості охорони та захищає недоторканність життя, що гарантовано національними й міжнародними нормативно-правовими актами. Його практичне та теоретичне застосування є основою для показника рівня демократичності країни.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 38, ст.160.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2020 Ст. 368-5.
3. Мартинов А. Ю. Загальна декларація прав людини. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. 672 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Zagalna_deklaraciya_prav_ljudyny_1948
4. Слома В. М. Право на життя як особисте немайнове право фізичної особи. *Юридичний вісник*, 2012. № 1(22). С. 77-81.

Дмитро ЗАДАЛЯ

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Микита СЕМЕНЕНКО

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Запровадження воєнного стану у будь-якій державі уявляє собою необхідні прийняті міри безпеки щодо збереження кордонів своєї країни, відраження можливої небезпеки від відповідної країни агресора, або будь-якими пов'язаними з цим речами, яка несе в собі загрозу територіальній цілісності та незалежності державі, в якій є необхідним введення воєнного стану.

У контексті збройного конфлікту, що сьогодні відбувається на території України, зазначене питання постає доволі гостро та набуває надзвичайної актуальності. Окреслена проблематика знайшла незначне висвітлення у вітчизняній правовій доктрині. На жаль, збройні конфлікти, війни – це об'єктивна реальність сучасного етапу розвитку людства. Стан дотримання прав людини та належний рівень їх реалізації залежать не тільки від їх конституційного закріплення й детальної юридичної регламентації, але й від наявності дієвого механізму їх гарантування. Можемо визначити, що саме особисті права та свободи людини – це закріплені правом можливості фізичного існування і духовного розвитку людини. Основні права і свободи людини, закріплені в Конституції України, є непорушними. Складність соціальних процесів, що відбуваються в Україні, полягає у необхідності подальшого створення умов для підвищення ефективності та гарантії забезпечення прав і свобод людини [1].

У першу чергу, воєнний стан, а вірніше сказати пропозиції щодо введення воєнного стану в Україні відправляються Радою національної безпеки і оборони України на розгляд Президенту України, після цього, Президент України розглядаючи пропозиції Ради безпеки, видає указ про введення воєнного стану. З виходом указу Президента України, без скликання збирається Верховна рада України, яка в свою чергу протягом двох днів розглядає указ, та приймає відповідні рішення, щодо введення воєнного стану у державі. Указ, обов'язково повинен бути оголошений у засобах масової інформації з метою інформування населення.

Вивчення питання правового регулювання процедури введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях слід розпочати з огляду Основного Закону України. Приписами пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України Президента України наділено повноваженнями

виключно у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України приймати рішення, зокрема про: 1) загальну мобілізацію; 2) часткову мобілізацію; 3) введення воєнного стану в Україні; 4) введення воєнного стану в окремих її місцевостях [2].

Закон України «Про оборону України», який виданий Верховною Радою України на реалізацію норм пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, врегулював процедуру прийняття рішення про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях. Так, приписами статті 5 зазначеного Закону Верховній Раді України надано в межах повноважень, визначених Конституцією України, здійснювати законодавче регулювання питань сфери оборони [3]. Також, відповідно до пункту 19 частини першої статті 92 Конституції України, правовий режим воєнного стану визначається виключно законом України. На реалізацію зазначеної норми Конституції України прийнято Закон України «Про правовий режим воєнного стану», який визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення, скасування та правові засади діяльності державних органів задіяних в його умовах. Стаття 1 вищезгаданого Закону, окрім визначення поняття воєнний стан, також закріплює умову (підставу), за якої він вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [4]. Визначення поняття воєнний стан розкрито в статті 4 Закону України «Про оборону України» [5], хоча його зміст суттєво відрізняється від визначення, поданого у статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», але умова (підстава), за якої він вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, залишається тією ж [5]. Приписи статті 4 Закону України «Про оборону України» та статті 1 Закону Укр Приписи статті 4 Закону України «Про оборону України» та статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», якими врегульовано адміністративно-процесуальні норми запровадження процедури (умови) введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, є не чіткими та неузгодженими з нормою зазначеною в пункті 20 частини першої статті 106 Основного Закону України [6]. Щоб надати пояснення цього твердження, слід проаналізувати вищезазначене законодавство та думку окремих науковців. Так, у статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» існують умови (підстави) для введення воєнного стану в країні або в окремих її місцевостях, а саме: 1) збройна агресія чи загрози нападу на державу; 2) небезпека державній незалежності України, її територіальній цілісності [6]. Як вважає В. Шишкін, наведені умови для введення воєнного стану в країні мають місце в Україні ще з весни 2014 року, тобто з початку інтервенції військ Російської Федерації з подальшою анексією таких адміністративно-територіальних одиниць України, як Автономна Республіка Крим та місто Севастополь, і продовжують мати місце у фронтних бойових діях у Донецькій і Луганських областях. Також з існуванням нормативних підстав для введення в Україні воєнного або надзвичайного стану, тобто про фактичне його існування, погоджуються судді Конституційного Суду України М. Мельник, І. Сліденко, які вказують на неможливість внесення змін до Конституції України в умовах воєнного стану. Однак, з думкою вищезазначених авторів можливо погодитися в частині запровадження процедури введення воєнного стану в Україні лише за однієї умови (підстави) – загрози нападу на державу.

В Україні вже був досвід у 2018 році, 26 листопада, коли було запроваджено рішення щодо введення воєнного стану у Вінницькій, Миколаївській, Одеській, Херсонській, Запорізькій, Донецькій, Луганській, Харківській, Сумській, та Чернігівській областях, які межують з акваторією Азовського та Чорного моря, Росією, та Молдовою на 30 днів, через агресію кораблів Російської Федерації у Керченській протоці, проти кораблів Військово-Морських Сил Збройних Сил України, та було скасоване діючим на той час Президентом України Петром Порошенком.

Під час введення воєнного стану, з метою якісного підтримання функціонування норм Конституції України, захисту незалежності, прав громадян та територіальної цілісності України в областях та районах створюються тимчасові державні органи, які мають назву «військові адміністрації», які є підрозділами військового командування, кожен військову адміністрацію очолює начальник, якого маю право призначати Президент України, за пропозицією Генерального штабу Збройних Сил України, або певної обласної державної адміністрації

У висновку можна зазначити, що введення воєнного стану, коли дійсно державі погрожує небезпека, є об'єктивні причини йти на такі кроки – є досить правильними діями з боку держави, по відношенню як до громадян, так і до держави у якій його вводять, ці кроки є більш раціональними під час бойових дій, економіка переходить у спеціальний режим, у якому буде легше дотримуватися Конституції, охороняти порядок, життя та права громадян.

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: [//zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр).
2. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року. № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12/ed19911206>.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
4. Шишкін В. І. Конституційні основи правового реагування органів державної влади на акти воєнної агресії. Вісник Конституційного Суду України. 2016. № 4–5. С. 218.
5. Мельник М. І. Окрема думка судді Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 4. С. 26–27.
6. Сліденко І. Д. Окрема думка судді Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 5. С. 34–35.

Роман ГОЛОБУТОВСЬКИЙ
суддя Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

Анастасія АТАУШ
здобувачка вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Дослідження природи правосуддя вже давно є предметом вивчення не лише наукових представників, а й юристів. У цьому контексті особливого значення набуває питання правового та конституційного статусу суддів Конституційного Суду України. Якщо наразі перед суспільством і державою стоїть невідкладне завдання побудови правової держави, проголошеної статтею 1 Конституції України, першочерговим є оновлення чинного законодавства, щоб отримати реальний закон, а не декларацію. Теоретичні розробки та досягнення, які дали новий імпульс законодавству, значно полегшують вирішення цієї проблеми. Це стосується і питань правового та конституційного статусу суддів Конституційного Суду України.

З розвитком науки вітчизняного конституційного права, враховуючи роль і положення суддів Конституційного Суду України в судовій системі, недостатньо зосередитися на аналізі їх вимог, принципів їх діяльності, функцій, а також обов'язків та гарантій. До цього аналізу необхідно включити й інші елементи, що містяться в Конституції та законах України. Це, по-перше, юридична суб'єктність суддів Конституційного Суду України, присяга суддів Конституційного Суду України, відсторонення та позбавлення повноважень судді Конституційного Суду України, їх підстави та порядок, притягнення до відповідальності суддів Конституційного Суду України. Тобто предметом дослідження конституційного права має бути комплексний правовий інститут – конституційний статус судді Конституційного Суду України. Без перебільшення можна сказати, що загально визнана категорія «конституційний статус» є важливим науковим інструментом визначення місця та ролі судді Конституційного Суду України, і не лише в судовій системі, але й у суспільстві й у державі.

Якщо ж, з іншого боку, статус судді є одним із вирішальних питань його місця та функції в судовій системі, то це дуже структурований інститут, який створює певну складність судової влади.

Традиційно в юридичній літературі статут суддів розглядається як сукупність визначених законом правових основ, які регулюють принципи та гарантії суддів, їх повноваження та обов'язки, а також порядок обрання (призначення) на посаду, призупинення повноважень та причини звільнення, дисциплінарна відповідальність суддів, заходи уряду та соціальний захист [4].

Для більш повного аналізу цієї категорії необхідно визначити структурні елементи конституційно-правового статусу суддів Конституційного Суду України. Розглядаючи різні підходи